

ALFRED NOBEL OCH NOBELPRISET

Det här temabladet innehåller Mediecenter Värmlands material om Alfred Nobel och Nobelpriset!

Filmerna är direktlänkade till SLI – ctrl-klicka på titeln och strömma/beställ!

OM MEDIECENTER VÄRMLAND

Mediecenter Värmland är länets gemensamma mediebank!
Här kan alla medlemmar, från barnomsorg till vuxenfortbildning, avgiftsfritt välja bland cirka 25.000 titlar.

Mediecenter Värmland tillhandahåller inköpt film, UR:s radio/tv-program, pussel & spel och robotar.
Hos oss kan du även beställa talböcker – vi har tillgång till mer än 100.000 böcker från Legimus.

HUR BESTÄLLER JAG?

Du hittar hela vårt utbud i vår internetkatalog sliplay.se/mediecentervarmland.

För att strömma eller beställa material via webben måste du skapa ett konto!
Har du några funderingar, ring oss på 010-833 10 60 eller skicka en e-post till mcv@regionvarmland.se

OBS! Dina elever kan också göra konto på SLIPlay och strömma själva! (elevinloggning)

Gör så här för att skapa konto:

Gå till sliplay.se/mediecentervarmland. Klicka på "Bli medlem här". Fyll i dina uppgifter och klicka på "gå vidare". Du får nu en e-post med en länk som du ska följa. Där får du fylla i ytterligare några uppgifter samt välja lösenord. När du sparat är din registrering klar och så fort vi godkänt din registrering (under kontorstid) kan du börja använda ditt konto.

Du kan också välja något av de single-sign-on-alternativ som finns – ytterligare information om hur du gör hittar du [här!](#)

Dina elever kan också göra egna konton på sliplay.se/mediecentervarmland och strömma programmen direkt i sina datorer, smartphones eller iPads. En annorlunda läxa kanske...?
De skapar sina konton på samma sätt som pedagogerna och när detta är klart måste du godkänna deras konto. Du hittar deras ansökningar under "elevregistreringar" på din SLI-Play-inloggning (under ditt namn). OBS! Godkänn bara de elever som är dina!

[Här hittar du en lathund för dina elever!](#)

Målgruppen är en rekommendation från oss och leverantören. Det är du som pedagog som avgör för vilka åldrar du vill visa filmen!

Historiska forskare – Alfred Nobel

Möt personen Alfred Nobel! I den här filmen får vi lära känna Alfred samt några av hans mest kända uppfinningar och forskningar. Visste du att Alfred hade många olika intressen? Följ med på en tidsresa! Så länge som människan har funnits så har nyfikenheten funnits! Överallt runtomkring oss ser vi resultat av uppfinningar och vetenskapliga upptäckter. Clara sitter i sitt rum

och läser om Alfred Nobel och till sin fasa upptäcker hon att Alfred Nobels lillebror förolyckades i en explosion. Clara reser tillbaka i tiden för att försöka varna Alfred. Hinner hon...?

Speltid: 7 min. **Målgrupp:** 6–12 år. **Utförande:** Strömmande.

Nobelpriset – Människan Alfred Nobel och dynamiten

I mitten av 1800-talet och framåt så byggdes det nya städer och man sprängde sig genom berg för att bygga järnvägar. Alfred Nobel uppfann dynamiten som var mycket lättare att handskas med än svartkrut som man använt tidigare. Han var en affärsman och skapade en enorm förmögenhet. Alfred Nobel bodde mycket utomlands och hade ingen fru eller barn. När dynamiten började användas i krig kallades han i en tidning för handelsresande i död. Det här tog han väldigt hårt. I sitt testamente skapade ett pris för att belöna kreativa personer som bidragit till "mänsklighetens största nytta. Nobelpriset gjorde Alfred Nobel odödlig.

Speltid: 4 min. **Målgrupp:** från 7 år. **Utförande:** Strömmande.

Nobelpriset – Hur man får Nobelpriset

Nobelpriset är det finaste pris en vetenskapsman, författare eller fredsmäklare kan få. Men hur går det till? Kan man nominera vem man vill? Och stämmer det att USA har fått flest nobelpris eller är det Sverige? Och hur mycket pengar får man egentligen och är det något mer man måste göra för att få priset? Priset i ekonomi instiftades av Svenska

Riksbanken när den fyllde 300. Det är inte ett riktigt nobelpris men är till Alfreds Nobels minne.

Speltid: 4 min. **Målgrupp:** från 7 år. **Utförande:** Strömmande.

**Du vet väl att eleverna kan göra egna konton och strömma media?
Här hittar du en [lathund till elevkonto på SLIPlay!](#)**

En annorlunda läxa kanske?

K

[Nobelpriset – upptäckter och uppfinningar som gynnat människan](#)

Det kan vara svårt att förstå nobelpristagarnas upptäckter - men resultaten av dem finns i vår vardag. Utan upptäckten av transistor skulle vi inte kunna ha mobiler eller datorer. Penicillin, som räddat liv. I Sverige har närmare 80.000 barn fötts genom provrörsbefruktnings. LED-lampan är en annan viktig uppfinning som spar

enorma mängder energi.

Speltid: 4 min. **Målgrupp:** från 7 år. **Utförande:** Strömmande.

[Nobelpriset – Kvinnorna och Nobelpriset](#)

Av nästan 1000 nobelpristagare har bara 52 stycken varit kvinnor. Marie Curie var den första kvinna som fick Nobelpriset 1903. Hon fick ett till Nobelpris och dessutom fick även hennes dotter Nobelpris i kemi. Två svenska kvinnor har fått Nobelpris, författaren Selma Lagerlöf och politikern Alva Myrdal som fick fredspriset. Varför tror ni så få kvinnor har fått Nobelpriset?

Speltid: 4 min. **Målgrupp:** från 7 år. **Utförande:** Strömmande.

[Nobeldagen](#)

Den 10 december varje år firas Nobeldagen. Då delas Nobelpriset ut i både Stockholm och Oslo under högtidliga former. Det här utbildningsklippet ger en bakgrund till Nobeldagen och lär eleverna om vem Alfred Nobel var och varför han instiftade Nobelpriset.

Speltid: 4 min. **Målgrupp:** från 7 år. **Utförande:** Strömmande.

[Människor för ändring – Alfred Nobel – uppfinningar](#)

Ett samhälle utvecklas genom att nya idéer ständigt föds, och att människors kreativitet förbättrar det som redan finns. Alfred Nobels liv är berättelsen om hur nya uppfinningar förändrade samhället för alltid. Nya arbetstillfällen skapades och gav möjligheter att effektivisera och förändra livsvillkoren för samhället och

människorna. Men är alla nya uppfinningar enbart av godo? Framtidens samhälle står inför stora utmaningar och behöver nya uppfinningar, men hur ser de ut och hur skapar man dem? Nobels fredspris blev ett av Alfred Nobels sätt att vara med och bidra till för att förändra världen och framtiden.

Speltid: 28 min. **Målgrupp:** 10–12 år. **Utförande:** Strömmande.

Historiska forskare – Marie Curie

Möt personen Marie Curie! I den här filmen får vi lära känna Marie samt några av hennes mest kända upptäckter och forskningar kring strålning och radioaktivitet. Visste du att Marie Curie fick två Nobelpris, som den första kvinna dessutom! Så länge som människan har funnits så har nyfikenheten funnits! Överallt runtomkring oss ser vi resultat av uppfinningar och vetenskapliga upptäckter. I filmen läser Clara om Marie Curie och till sin fasa upptäcker hon att Marie kommer att dö av cancer. Det är Maries arbete med strålning och radioaktivitet som är orsaken till hennes sjukdom. Clara reser tillbaka i tiden för att försöka varna Marie. Lyckas hon...?

Speltid: 9 min. **Målgrupp:** 6–12 år. **Utförande:** Strömmande.

Historiska forskare – Albert Einstein

Möt personen Albert Einstein! I den här filmen får vi lära känna Einstein samt några av hans mest kända upptäckter och forskningar inom fysik. Albert Einstein var den första forskare som bevisade sammanhanget mellan tid, rum och massa hör ihop. Visste du att Albert Einstein också hann med att uppfinna kylskåpet samt att han fick ett nobelpris? I filmen sitter Clara i sitt

rum och läser om Albert Einstein och relativitetsteorin. Hon förstår ingenting av detta. Clara reser tillbaka i tiden för att fråga Albert Einstein vad han egentligen menar med relativitetsteorin. Kan Alfred få Clara att förstå teorin?

Speltid: 8 min. **Målgrupp:** 6–12 år. **Utförande:** Strömmande.

Vägen till Nobelpriset

Vi lär känna åtta Nobelpristagare på ett nytt sätt. Vi besöker Japan, USA, Danmark och Frankrike och Norge och möter de pristagare som fortfarande är aktiva. Vi djupdyker i arkiv och research och hittar helt unikt och aldrig publicerat material. Hur har deras väg fram till Nobelpriset sett ut och vilka hinder har de mött? Hur lever deras upptäckter vidare och vad betyder de för oss idag?

Speltid: 8x20 min. **Målgrupp:** 13–15 år. **Utförande:** Strömmande.

Rubriker:

Svante Arrhenius

Marie Curie

Robert Wilson och Arno Penzias

Gertrude Elion

Niels Bohr

May-Britt Moser

Willard Libby

Shinya Yamanaka

Vägen till fredspriset

Hör berättelsen om ett antal fredsaktivister och deras väg till Nobelpriset. Men också om människorna som upplevt krig och svält och vars liv förändrades till det bättre, tack vare fredspristagarnas arbete. Hur ser situationen ut på plats idag och vad tror de om framtiden? Det är berättelser om stora framgångar för freden men också personliga uppföringar.

Speltid: 8x14 min. **Målgrupp:** 13–15 år. **Utförande:** Strömmande

Rubriker:

Malalas kamp

Mandela och de Klerk

Henri Dunants revansch

Fredsmäklaren

Atombombens fiende

Flyktingarnas beskyddare

Jody – minröjare

Nordirlands fredskämpar

TIPS!

Nobelprislektionen

Nobelprislektionen är ett lektionsmaterial som utgår ifrån Nobelpriset. 24 timmar efter att respektive Nobelpris tillkännagivits publiceras en Nobelprislektion om ämnet. Det finns även en stående lektion om Nobelpriset och Alfred Nobel och olika temalektioner. Nu finns också Skola hemma-material för distansundervisning.

Varje lektion innehåller ett bildspel med lärarmanus, ett elevblad med frågor, en kort film och en enkel lärarhandledning. Målgruppen för Nobelprislektionen är elever runt 13 år men materialet kan anpassas för olika åldersgrupper. Tidsåtgång för en lektion är ca 45 minuter.

Nobelprislektionen är så lättillgänglig att du som lärare snabbt kan titta igenom lärarhandledningen, gå igenom bildspelet, skriva ut elevbladen och sedan genomföra lektionen. För fortsatt arbete, finns fördjupningsmaterial och länkar till Nobelprisutdelande institutioners material. Med Nobelprislektionen kan du som lärare enkelt hålla en riktigt bra lektion om Nobelpriset.

(<https://nobelprizemuseum.se/nobelprislektionen/>)

Tips på andra länkar om uppfinnare och upptäckare:

Barnens Universitet

På Karlstads universitet pågår massor med spännande forskning. Här kan du som är 8-12 år ta del av spännande forskning som pågår på Karlstads universitet.

<https://www.kau.se/teknikerjakten/projekt-inom-teknikerjakten/valkommen-till-barnens-universitet>

Företagsamheten

Företagsamheten är en sida om svenska uppfinnare, entreprenörer och deras företag.

<https://www.foretagskallan.se/>

Svenska Uppfinnareföreningen

Här kan du läsa om hur du blir en diplomerad uppfinnare och hur du gör verklighet av din idé.

<http://uppfinnare.se/>

Framtidsfrön

Framtidsfröns mål är att främja samverkan mellan klassrum och omvärld genom entreprenörskap. Det gör vi genom att träffa elever och prata med dem om deras passioner, drivkrafter och förväntningar på framtiden.

<http://www.framtidsfron.se>

Tekniska Museet

Hitta fakta om svenska uppfinnare och uppfinningar.

<https://www.tekniskamuseet.se/>

SO-rummet

SO-rummet är en digital lärresurs och ett länkbibliotek för SO-området. Här presenteras material som kan relateras till olika uppfinningar genom historien – från forntiden fram till 1900-talet.

<https://www.so-rummet.se/>

Alfred Nobels Björkborn/Fiffiga huset

Fiffiga huset är ett science-center för vetgiriga barn i alla åldrar. Här kan du låtsas att du är uppfinnaren Alfred Nobel som undersöker hur statisk elektricitet fungerar, om hur ljud fortplantas, titta på en fluga i mikroskop, forska om ytspänning i våta rummet och mycket mer. Här får du använda din fantasi och din nyfikenhet!

<http://nobelkarlskoga.se/fiffiga-huset/>

ALFRED NOBELS BJÖRKBORN

Världens häftigaste

Hitta massor av häftiga fakta – bla om Sveriges bästa uppfinningar!

<https://www.varldenshaftigaste.se/topplistor/de-14-basta-svenska-uppfinningarna/>

Patent- och registreringsverket – PRV

PRV är myndigheten för immaterialrätt. Dom arbetar med nya idéer i teknikens och utvecklingens framkant för att stärka Sveriges tillväxt och konkurrenskraft. Här hittar du som är lärare undervisningsmaterial för grundskola och gymnasium som kan anpassas till elevernas kunskapsnivå.

<https://www.prv.se/sv/kunskap-och-stod/skola/>

Finn upp

Finn upp erbjuder högstadielärare en kostnadsfri pedagogisk metod inom entreprenöriellt lärande som kallas "Uppfinnarresan". När eleverna är klara har de gjort en egen uppfinning. Metoden är betygsgrundande och stimulerar kreativitet, problemlösning och samarbetsförmåga. Den stöder skolans uppdrag att ge eleverna adekvat digital kompetens. Varje år arrangerar Finn upp Sveriges största uppfinnartävling för unga som ett resultat av elevernas arbete med Uppfinnarresan. Allt för att tidigt väcka innovationslusten och bidra till en ny generation innovatörer och entreprenörer.

<https://uppfinnareforeningen.se/vad-vi-g%C3%B6r/verksamhet/stipendier-t%C3%A4vlingar/finn-upp>

Temabladen är till för att inspirera dig och underlätta för dig i ditt arbete. De innehåller tips på material och länkar inom resp. område. Allt är länkat till Mediekatalogen!

Du hittar alla temablad på vår hemsida
www.regionvarmland.se/mediecenter

Har du andra områden du vill ha ett temablad till?
E-posta eller ring oss så hjälper vi dig!